

Warszawa, dn. 11 maja 2016 r.

Stanowisko nr 12/2016

Porozumienia samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych  
dot. przymusu adwokacko-radcowskiego

Porozumienie samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych postuluje rozszerzenie przymusu adwokacko-radcowskiego na postępowanie przed sądem okręgowym i sądem apelacyjnym poprzez dodanie § 1<sup>1</sup> w art. 87<sup>1</sup> k.p.c. w brzmieniu: „§ 1<sup>1</sup>. W postępowaniu przed sądem okręgowym oraz sądem apelacyjnym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych. W sprawach z zakresu własności przemysłowej stroną może zastępować rzecznik patentowy” oraz dokonanie powiązanej zmiany § 2 i 3 art. 87<sup>1</sup> k.p.c.

Propozycje wprowadzenia przymusu adwokacko-radcowskiego pojawiają się od czasów dwóch nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego (z 1996 r. i 2000 r.), które spowodowały odejście od modelu procesu opartego na zasadzie prawdy obiektywnej w kierunku wzmocnienia elementów kontradiktoryjnych. Mimo dalej idących propozycji, przymus adwokacko-radcowski wprowadzono jedynie w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, jednak kwestia jego rozszerzenia nabiera w ostatnim czasie znaczenia ze względu na dynamicznie zmieniający się stan prawny, ewolucję stosunków społeczno-gospodarczych oraz intensyfikację transakcji transgranicznych i obrotu prawnego stanowiących konsekwencję członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Wzmocniona zasada kontradiktoryjności powoduje konieczność aktywnego uczestniczenia przez strony w postępowaniu i podejmowania czynności przed sądem w sposób profesjonalny. Może to oznaczać słabszą pozycję strony występującej w sprawie bez profesjonalnego pełnomocnika, szczególnie w kontekście rozwiązań kodeksu postępowania cywilnego w zakresie koncentracji materiału dowodowego.

Podkreślić należy, że wprowadzenie przymusu adwokacko-radcowskiego jest zgodne zarówno z interesem stron postępowania, jak i interesem wymiaru sprawiedliwości. Stronom zapewni bowiem otrzymanie pomocy prawnej na odpowiednim poziomie, zaś dla wymiaru sprawiedliwości skutkować będzie wzrostem efektywności

i sprawności postępowania poprzez szybsze rozstrzygnięcie wszczętych spraw. Wprowadzenie postulowanej zmiany zagwarantuje odpowiedni poziom pism procesowych, które obecnie w sytuacji sporządzania ich przez nieprofesjonalne podmioty częstokroć powodują przedłużanie postępowań sądowych. Dodatkowo obligatoryjny udział w sprawie profesjonalnego pełnomocnika przyczynić się może do zmniejszenia liczby sporów ze względu na możliwość wyjaśnienia klientowi braku zasadności powództwa i ewentualnego wskazania drogi alternatywnego załatwienia sporu.

Za zasadnością wprowadzenia przymusu adwokacko-radcowskiego przemawia również zjawisko inflacji prawa, powodujące trudności w poruszaniu się przez obywateli i przedsiębiorców w systemie obowiązującego prawa i dochodzeniu swoich praw. Korzystanie z pomocy pełnomocnika jest więc niezbędne, tym bardziej że w sprawach o większym ciężarze gatunkowym, w tym w sprawach gospodarczych, konieczne jest profesjonalne przygotowanie z zakresu prawa materialnego i formalnego.

Słuszność postulowanego rozwiązania potwierdza sposób unormowania zakresu przymusu adwokacko-radcowskiego w innych krajach Unii Europejskiej, w których obserwuje się tendencje do jego rozszerzania. Zaznaczyć należy, że jako kryterium stosowania przymusu adwokacko-radcowskiego stosowana jest niekiedy nie tylko instancja sądu, ale i rodzaj rozpatrywanych spraw – co dotyczy zwłaszcza kategorii spraw rodzinnych, w których interes stron ma szczególne znaczenie. Wprowadzenie obowiązkowego udziału profesjonalnego pełnomocnika w sprawach rodzinnych pozwoliłoby na wzmożoną ochronę najcenniejszych wartości społecznych, w tym dobra dziecka. Jednocześnie zauważyć należy, że nie jest konieczne objęcie przymusem adwokacko-radcowskim wszystkich spraw.

Przewodniczący Porozumienia

Sekretarz Porozumienia

SSO dr hab. Krystian Markiewicz

Dr Paweł Skuczyński